

Sygn. akt I Ns 148/17

POSTANOWIENIE

Dnia 24 września 2021 r.

Sąd Rejonowy w Pieszku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Anna Gajewska
Protokolant:	sekretarz sądowy Agnieszka Zuzga

po rozpoznaniu w dniu 27 sierpnia 2021 r. w Pieszku na rozprawie

sprawy z wniosku B. G.

z udziałem E. G., Z. Ż., T. P., I. O., J. M.

o dział spadku

postanawia:

I. Ustalić, że w skład spadku po R. S. zmarłym w dniu 2 maja 2012r. wchodzi gospodarstwo rolne składające się z:

1) nieruchomości stanowiącej zabudowaną działkę gruntu o nr geod.(...)położonej w miejscowości O., gm. O., o pow. 0,8500 ha, dla której Sąd Rejonowy w Pieszku IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw. Nr (...);

2) nieruchomości stanowiącej niezabudowaną działkę gruntu o nr geod. (...) położonej w miejscowości O., gm. O., o pow. 0,4300 ha, dla której

Sąd Rejonowy w Pieszku IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw. Nr (...);

3) nieruchomości stanowiącej niezabudowaną działkę gruntu o nr geod. (...) położonej w miejscowości O., gm. O., o pow. 12,9000 ha, dla której Sąd Rejonowy w Pieszku IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw. Nr (...);

4) nieruchomości stanowiącej niezabudowaną działkę gruntu o nr geod. (...), położonej w miejscowości O., gm. O., o pow. 1,4102 ha, dla której Sąd Rejonowy w Pieszku IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw. Nr (...);

5) ciągnika rolniczego U.;

6) kombajnu do koszenia zboża C. (...);

7) rozrzutnika;

8) pługu;

9) brony;

10) kultywatora;

- 11) piły stołowej do drewna;
- 12) dojarki do mleka;
- 13) śrutownika;
- 14) spawarki;
- 15) betoniarki;
- 16) wialni do zboża;
- 17) wiertarko-młota;
- 18) przyczepki do ciągnika;
- 19) równowartości 1 sztuki bydła o wartości 1 805 zł;

o łącznej wartości 441.605,00 zł (czteryście czterdzieści jeden tysięcy sześćset pięć złotych 0/100).

II. Dokonać podziału nieruchomości gruntowej wskazanej w pkt I ppkt.3) niniejszego orzeczenia, stanowiącej niezabudowaną działkę gruntu o nr geod. (...), położoną w miejscowości O., gm. O., o pow. 12,9000 ha, dla której Sąd Rejonowy w Pieszku IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw. Nr (...) na trzy działki gruntu:

- a) nr geod. (...) o powierzchni 1,6811 ha położoną w miejscowości O., gm. O. o wartości 31.100,00 zł (trzydzieści jeden tysięcy sto złotych 0/100),
- b) o nr geod.(...) o powierzchni 1,6811 ha położoną w miejscowości O., gm. O. o wartości 31.100,00 zł (trzydzieści jeden tysięcy sto złotych 0/100),
- c) o nr geod. (...) o powierzchni 9,4678 ha położoną w miejscowości O., gm. O.,

zgodnie z mapą z projektem podziału nieruchomości opracowaną przez biegłego geodetę D. Ż. w opinii z dnia 26.02.2021r. (karty akt sprawy 1228-1232), która to opinia wraz z mapą z projektem podziału nieruchomości stanowi integralną część niniejszego orzeczenia;

III. Dokonać działu spadku po R. S. zmarłym w dniu 2 maja 2012r. w ten sposób, że:

- 1) nieruchomość wymienioną w pkt. II ppkt. a) orzeczenia o wartości 31.100,00 zł przyznać w całości wnioskodawczyni B. G.,
- 2) nieruchomość wymienioną w pkt. II ppkt. b) orzeczenia o wartości 31.100,00 zł przyznać w całości uczestniczce postępowania Z. Ż.,
- 3) składnik majątku wymieniony w pkt. I ppkt. 19) orzeczenia o wartości 1 805 zł orzeczenia przyznać uczestniczce postępowania E. G..

IV. Zarządzić sprzedaż w drodze licytacji publicznej gospodarstwa rolnego wchodzącego w skład spadku po R. S., na które składają się nieruchomości oraz rzeczy ruchome wskazanych w punkcie I podpunktach 1), 2) oraz od 4) do 18) oraz nieruchomość wskazana w punkcie II podpunkt c), stanowiąca działkę o numerze geod. (...), powstałą z podziału działki o numerze geod. (...).

V. Ustalić, że kwotę uzyskaną ze sprzedaży egzekucyjnej gospodarstwa rolnego, na które składają się nieruchomości i rzeczy ruchome wymienione w pkt. IV niniejszego orzeczenia, po odjęciu poniesionych kosztów sprzedaży, otrzyma wnioskodawczyni B. G. oraz uczestniczki postępowania Z. Ż., E. G., I. O., J. M. i T. P., stosownie do posiadanych

udziałów w spadku po R. S. (T. P. – udział wynoszący 9/14, zaś wnioskodawczyni B. G. i pozostałe uczestniczki postępowania udziały wynoszące po 1/14), przy uwzględnieniu wartości składników w tym spadku uzyskanych już przez wnioskodawczynię B. G., oraz uczestniczki postępowania Z. Ż. i E. G., opisanych szczegółowo w pkt. III niniejszego orzeczenia.

VI. Zasadzić od uczestniczki postępowania T. P. na rzecz wnioskodawczyni B. G. kwotę 1 442,14 zł (jeden tysiąc czterysta czterdzieści dwa złote 14/100), na rzecz uczestniczki postępowania Z. Ż. kwotę 1 242,14 zł (jeden tysiąc dwieście czterdzieści dwa złote 14/100) oraz na rzecz uczestniczki postępowania E. G. kwotę 436,42 zł (czterysta trzydzieści sześć złotych 42/100), tytułem zwrotu kosztów niniejszego postępowania.

VII. Zasadzić od uczestniczki postępowania J. M. na rzecz uczestniczki postępowania I. O. kwotę 142,14 zł (sto czterdzieści dwa złote 14/100) oraz na rzecz uczestniczki postępowania E. G. kwotę 5,72 zł (pięć złotych 72/100), tytułem zwrotu kosztów niniejszego postępowania.

VIII. Nakazać ściągnąć od wnioskodawczyni B. G. oraz uczestniczek postępowania Z. Ż., E. G., I. O. i J. M. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Pizzu kwoty po 942,05 zł (dziewięćset czterdzieści dwa złote 05/100), tytułem brakujących zaliczek pokrytych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa.

IX. Nakazać ściągnąć od uczestniczki postępowania T. P. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Pizzu kwotę 8 478,41 zł (osiem tysięcy czterysta siedemdziesiąt osiem złotych 41/100), tytułem brakujących zaliczek pokrytych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa.

X. Orzec, że zainteresowane ponoszą pozostałe koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie we własnym zakresie.

Sygn. akt I Ns 148/17

UZASADNIENIE

B. G. wniosła o dokonanie działu spadku po swoim bracie R. S., zmarłym 2 maja 2012 roku.

W uzasadnieniu wskazała, że Sąd Rejonowy w Pizzu postanowieniem z dnia 6 listopada 2012 roku wydanym w sprawie I Ns 240/12 stwierdził, że spadek po R. S. na podstawie ustawy nabyli:

- matka A. S. w 7/14 części,
- siostra B. G. w 1/14 części,
- siostra Z. Ż. w 1/14 części,
- siostra T. P. w 1/14 części,
- siostra E. G. w 1/14 części,
- siostra I. O. w 1/14 części,
- brat H. S. w 1/14 części,
- bratanica J. M. w 1/14 części.

Na mocy umowy darowizny zawartej 12 kwietnia 2013 roku w formie aktu notarialnego nr Rep. A (...), spadkobiercy A. S. i H. S. swoje udziały w spadku darowali na rzecz uczestniczki postępowania T. P..

Wnioskodawczyni wskazała, iż w skład spadku mającego ulec podziałowi wchodzi:

1. nieruchomość stanowiąca zabudowaną działkę gruntu o nr geod. (...), położona w miejscowości O., gmina O., o powierzchni 0,8500 ha, dla której Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą nr (...) – o wartości 500 000 zł;
2. nieruchomość stanowiąca niezabudowaną działkę gruntu o nr geod. (...), położona w miejscowości O., gmina O., o powierzchni 0,4300 ha, dla której Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą nr (...) – o wartości 12 900 zł;
3. nieruchomość stanowiąca niezabudowaną działkę gruntu o nr geod. (...), położona w miejscowości O., gmina O., o powierzchni 12,9000 ha, dla której Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą nr (...) – o wartości 387 000 zł;
4. nieruchomość stanowiąca niezabudowaną działkę gruntu o nr geod. (...), położona w miejscowości O., gmina O., o powierzchni 1,4102 ha, dla której Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą nr (...) – o wartości 42 306 zł;
5. ciągnik rolniczy (...) 11 – o wartości 12 000 zł;
6. sadzarka do ziemniaków – o wartości 500 zł;
7. kombajn do koszenia zboża C. – o wartości 25 000 zł;
8. rozrzutnik – o wartości 3 000 zł;
9. zgrabiarka – o wartości 1 000 zł;
10. kosiarka talerzowa do trawy – o wartości 1 500 zł;
11. siewnik ręczny do siania buraków – o wartości 100 zł;
12. siewnik do zboża – o wartości 1 000 zł;
13. pług – o wartości 1 000 zł;
14. brony – o wartości 800 zł;
15. kultywator – o wartości 1 000 zł;
16. piła stołowa do drewna – o wartości 600 zł;
17. wał do wałowania gleby – o wartości 1 500 zł;
18. dojarka do mleka – o wartości 1 500 zł;
19. śrutownik – o wartości 500 zł;
20. spawarka – o wartości 800 zł;
21. betoniarka – o wartości 500 zł;
22. wialnia do zboża – o wartości 100 zł;
23. wiertarko-młot – o wartości 300 zł;
24. maszyna do szycia – o wartości 100 zł;
25. przyczepka do ciągnika – o wartości 500 zł;
26. inwentarz żywy:

- dwie jałówki – o wartości 6 000 zł;
- wolec – o wartości 4 000 zł;
- dwie krowy – o wartości 6 000 zł;
- jedna locha – o wartości 700 zł;
- siedem tuczników – o wartości 3 500 zł.

Ostatecznie wnioskodawczyni wniosła o przyznanie jej w naturze działki gruntu, odpowiadającej wielkością posiadanemu przez nią udziałowi w majątku spadkowym, powstałej w wyniku podzielenia działki o nr (...), przylegającej do działki gruntu o nr geod. (...) i biegnącej od drogi w kierunku jeziora, zaś uczestnicze postępowania T. P. pozostałych składników majątku spadkowego i zasądzenie od T. P. na rzecz pozostałych uczestników postępowania stosownych spłat. Wskazała, że uczestniczka T. P. posiada w majątku spadkowym największy udział, jako jedyna zajmuje się przedmiotowym gospodarstwem rolnym, pobiera dopłaty unijne przypadające na to gospodarstwo oraz de facto nadzoruje ten majątek.

Analogiczne stanowisko w sprawie zajęła uczestniczka postępowania Z. Ż., która wniosła o przyznanie jej w naturze działki gruntu, odpowiadającej wielkością posiadanemu przez nią udziałowi w majątku spadkowym, powstałej w wyniku podzielenia działki o nr (...), graniczącej z działką gruntu o nr geod. (...) i biegnącej od drogi w kierunku jeziora.

Uczestniczka postępowania T. P. przychyliła się do wniosku o dokonanie działu spadku co do zasady. Wniosła o przyznanie jej na wyłączną własność całego gospodarstwa rolnego i zasądzenie od niej na rzecz uczestników postępowania stosownych spłat. W przypadku podziału gospodarstwa i przyznania na rzecz wnioskodawczyni B. G. i uczestniczki Z. Ż. działek powstałych w wyniku podziału działki nr (...), nie wyraziła zgody na przyznanie jej pozostałej części gospodarstwa. Wniosła, aby wówczas Sąd zarządził sprzedaż w drodze licytacji nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...) i wszystkich ruchomości, a pozostałą część gospodarstwa podzielił fizycznie stosownie do udziałów przypadających wnioskodawczyni i uczestnikom postępowania. W uzasadnieniu swojego stanowiska podała, że po przejęciu całego gospodarstwa zamierza ponownie prowadzić hodowlę bydła mięsnego w ilości 15-20 sztuk przy wykorzystaniu paszy uzyskanej z gospodarstwa i ewentualnie dokupionej od innych rolników. Ponadto, jej syn jako „młody rolnik” zamierza rozpocząć działalność rolniczą w oparciu o współpracę z gospodarstwem matki. Natomiast wnioskodawczyni i uczestniczka Z. Ż. na przyznanym im nieruchomościach z całą pewnością nie będą prowadziły działalności rolnej, będą im one służyły wyłącznie w celach rekreacyjnych.

Uczestniczka postępowania T. P. zakwestionowała podane przez wnioskodawczynię wartości nieruchomości i ruchomości wchodzących w skład spadku, podnosząc, iż wartości te są znacznie zawyżone i odbiegają od wartości rynkowych. Początkowo uczestniczka kwestionowała również skład majątku ruchomego wymienionego we wniosku w punktach od 5 do 26. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy, uczestniczka podała, iż nie kwestionuje wyceny ruchomości wchodzących w skład spadku, sporządzonej przez powołanego dotychczas w sprawie biegłego sądowego, za wyjątkiem wyceny ciągnika i kombajnu (k. 732v). W ocenie uczestniczki, mając na uwadze stan techniczny tych pojazdów wycena biegłego została znacznie zawyżona.

Uczestniczka T. P. wniosła również o rozliczenie nakładów, jakie poniosła, w postaci:

1. ubezpieczenia nieruchomości rolnej w kwocie 300 zł,
2. spłaty zadłużenia spadkodawcy wobec Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego KRUS PT w P. w kwocie 12 201,40 zł.

Ponadto uczestniczka T. P. wniosła o rozliczenie poniesionych przez nią:

1. kosztów pogrzebu spadkodawcy w kwocie 1 760 zł,

2. ubezpieczenia OC rolników na rok 2013/2014 w kwocie 273 zł,
3. kosztów dojazdów na przedmiotowe gospodarstwo rolne z miejsca jej zamieszkania w S. w kwocie 8 746 zł.

W odpowiedzi na stanowisko uczestniczki T. P. wnioskodawczyni zaprzeczyła twierdzeniom uczestniczki odnośnie wymienionych wyżej ruchomości, które zdaniem uczestniczki nie wchodzi w skład spadku bądź nie przedstawiają żadnej wartości. Natomiast ustosunkowując się do żądania rozliczenia w niniejszym postępowaniu nakładów poniesionych przez uczestniczkę na majątek spadkowy, wnioskodawczyni podniosła, że uczestniczka spóźniła się ze wskazaniem dowodów dokumentujących ten fakt. Ponadto, uczestniczka za zgodą pozostałych spadkobierców zarządzała majątkiem spadkowym oraz pobierała dopłaty bezpośrednie do gruntów i dochody z gospodarstwa, z których miała się następnie rozliczyć z pozostałymi spadkobiercami, czego nie uczyniła do dnia dzisiejszego. Jeżeli zatem uznać, że uczestniczka dokonała jakichkolwiek spłat długów spadkowych, to uczyniła to tylko i wyłącznie z uzyskanych z majątku spadkowego dochodów i dopłat bezpośrednich do gruntów, z których przy uwzględnieniu udowodnionych długów spadkowych, uczestnika powinna się rozliczyć, albowiem wartość dochodów na pewno była większa niż wartość długów.

Uczestniczka postępowania I. O. przychyliła się do wniosku o dokonanie działu spadku co do zasady. Wniosła o zasądzenie na jej rzecz stosownej spłaty, płatnej jednorazowo. Ostatecznie nie kwestionowała wartości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego ruchomości ustalonych przez powołanego w sprawie biegłego sądowego (k. 739).

Uczestniczki postępowania E. G. i J. M. przychyliły się do wniosku o dokonanie działu spadku co do zasady. Ostatecznie wniosły o zasądzenie na ich rzecz stosownej spłaty. Nie wyraziły zgody na przyznanie im części przedmiotowego gospodarstwa powstałej w wyniku jego podzielenia.

Uczestniczka postępowania E. G. ponadto wniosła o zwrot poniesionych przez nią kosztów dojazdów na przedmiotowe gospodarstwo rolne z miejsca jej zamieszkania w Ś. za okres od maja do grudnia 2012 roku w kwocie 3 578,96 zł. Wniosła również o ustalenie, iż pobrane przez uczestniczkę T. P. dopłaty bezpośrednie do gruntów rolnych zostały przeznaczone na potrzeby przedmiotowego gospodarstwa, które było uprawiane, oraz na spłatę zadłużenia spadkodawcy wobec KRUS, o którym to zadłużeniu wszystkie uczestniczki postępowania dobrze wiedziały.

Sąd ustalił, co następuje:

Sąd Rejonowy w Piszcu prawomocnym postanowieniem z dnia 6 listopada 2012 roku wydanym w sprawie I Ns 240/12 stwierdził, że spadek po R. S., zmarłym 2 maja 2012 roku w P., ostatnio stale zamieszkałym w O., na podstawie ustawy nabyli:

- matka A. S. w 7/14 części,
- siostra B. G. w 1/14 części,
- siostra Z. Ż. w 1/14 części,
- siostra T. P. w 1/14 części,
- siostra E. G. w 1/14 części,
- siostra I. O. w 1/14 części,
- brat H. S. w 1/14 części,
- bratanica J. M. w 1/14 części.

Na mocy umowy darowizny zawartej 12 kwietnia 2013 roku przed notariuszem K. T. pod numerem Repertorium A (...), A. S. i H. S. swoje udziały w prawie własności nieruchomości i ruchomości, wchodzących w skład spadku po R. S., darowali T. P..

A. S. i H. S. zmarli.

(okoliczności bezsporne, dowód: odpis prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku k. 29; umowa darowizny znajdująca się w aktach ksiąg wieczystych nr (...))

W skład spadku po R. S. wchodzi gospodarstwo rolne położone w miejscowości O., gmina O., o łącznej wartości 441 605 złotych, składające się z:

1. nieruchomości stanowiącej działkę gruntu o nr geod. (...), o powierzchni 0,8500 ha, dla której Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą nr (...),
2. nieruchomości stanowiącej niezabudowaną działkę gruntu o nr geod. (...), o powierzchni 0,4300 ha, dla której Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą nr (...),
3. nieruchomości stanowiącej niezabudowaną działkę gruntu o nr geod. (...), o powierzchni 12,9000 ha, dla której Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą nr (...),
4. nieruchomości stanowiącej niezabudowaną działkę gruntu o nr geod. (...), o powierzchni 1,4102 ha, dla której Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą nr (...),
5. ciągnika rolniczego U.,
6. kombajnu do koszenia zboża C. (...),
7. rozrzutnika,
8. pługu,
9. brony,
10. kultywatora,
11. piły stołowej do drewna,
12. dojarki do mleka,
13. śrutownika,
14. spawarki,
15. betoniarki,
16. wialni do zboża,
17. wiertarko-młota,
18. przyczepki do ciągnika,
19. równowartości 1 sztuki bydła.

Spadkobierczyni B. G., Z. Ż., T. P., E. G., I. O. i J. M. posiadają takie same kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Podział przedmiotowego gospodarstwa rolnego w naturze jest dopuszczalny i nie pozostaje w sprzeczności z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej. Aktualnie w gospodarstwie tym nie jest generowany dochód rolniczy – nie jest prowadzona produkcja towarowa zarówno zwierzęca, jak i roślinna, budynki gospodarcze wykorzystywane są jako składowisko różnych starych przedmiotów, w tym narzędzi i maszyn. Gospodarstwo nie funkcjonuje samodzielnie. Część ziemi uprawiana jest przez okolicznych rolników na ich własne potrzeby.

Istnieje możliwość wydzielenia z działki gruntu o nr geod. (...) dwóch działek o powierzchni 1,6811 ha i wartości 31 100 złotych każda, w ramach ekwiwalentu odpowiadającego wielkości i wartości udziału B. G. i Z. Ż. w przedmiotowym gospodarstwie rolnym (po 1/14 części). Zgodnie ze sporządzonym przez biegłego sądowego z zakresu geodezji, D. Ż., projektem podziału działki nr (...), wydzielone działki oznaczone zostały nr geod. (...)i (...), zaś pozostała część nr geod. (...).

(dowód: opinia biegłego sądowego z zakresu rolnictwa dot. wyceny ruchomości k. 225-242; opinia uzupełniająca k. 289-291; opinia biegłego sądowego z zakresu rolnictwa dot. podziału gospodarstwa rolnego k. 766-777 wraz z pisemną opinią uzupełniającą k. 826-833 i ustną opinią uzupełniającą k. 899-900; opinia biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości i ruchomości k. 1009-1060 wraz z pisemną opinią uzupełniającą k. 1096-1099 i ustną opinią uzupełniającą k. 1133v; opinia biegłego sądowego z zakresu geodezji zawierająca projekt podziału działki nr (...) k. 1228-1232; zeznania świadka Z. O. k. 898v)

W dacie śmierci spadkodawca R. S. posiadał inwentarz żywy:

- bydło w ilości 10 sztuk,
- trzodę chlewną: 1 lochę i 7 tuczników.

Po śmierci spadkodawcy wskazanym wyżej inwentarzem żywym zajmowała się jego matka – A. S., która dwie krowy oddała do utylizacji, pięć krów sprzedała, zaś trzodę chlewną sukcesywnie wybijała na własne potrzeby.

Jedną sztukę bydła w dniu 24 maja 2012 roku zgłosiła do przemieszczenia siostra spadkodawcy - E. G., a drugą w dniu 4 lipca 2012r. matka spadkodawcy – A. S..

(dowód: informacje z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (...) k. 109, 149, 152; zeznania świadka A. S. k. 133v-134; opinia biegłego sądowego z zakresu rolnictwa dot. wyceny inwentarza żywego k. 238)

Po śmierci spadkodawcy T. P. pobrała dopłaty do działek gruntów przedmiotowego gospodarstwa rolnego:

- za rok 2012 – 14 876,41 zł,
- za rok 2013 – 15 101,54 zł,
- za rok 2014 – 14 037,17 zł,
- za rok 2015 – 13 894,76 zł.

Po śmierci spadkodawcy T. P. poniosła następujące wydatki na majątek spadkowy:

- 12 201,40 zł – tytułem spłaty zadłużenia spadkodawcy wobec Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego KRUS PT w P.,
- 300 zł – tytułem ubezpieczenia przedmiotowej nieruchomości rolnej,

- 273 zł – tytułem ubezpieczenia OC rolników za rok 2013/2014,

- 1 760 zł – tytułem kosztów pogrzebu spadkodawcy.

(dowód: informacje z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (...) k. 109-109v, k. 577-577v; potwierdzenie spłaty zadłużenia wobec KRUS k. 86; polisa k. 92 i 221; rachunek k. 218)

Sąd zważył, co następuje:

Skład i wartość spadku ulegającego podziałowi ustala sąd (art. 684 k.p.c.).

Zasadą jest, iż dział spadku obejmuje składniki należące do majątku spadkowego w dacie otwarcia spadku oraz istniejące w chwili dokonywania podziału.

Zgodnie z art. 688 k.p.c., do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zniesienia współwłasności.

W niniejszej sprawie bezspornie ustalono, że w skład spadku po R. S. wchodzi gospodarstwo rolne położone w O., gmina O., obejmujące dwie nieruchomości (jedną opisaną w księdze wieczystej (...) i drugą opisaną w księdze wieczystej (...)) oraz opisane wyżej w pkt od 5. do 18. ruchomości.

Definicję ustawową gospodarstwa rolnego zawiera przepis art. 55³ k.c., który stanowi, że za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Z mocy art. 688 k.p.c., zastosowanie w niniejszej sprawie mają przepisy art. 213 k.c. oraz art. 214 § 1 i 2 k.c. wskazujące, że jeżeli podział gospodarstwa rolnego pomiędzy współwłaścicieli byłby sprzeczny z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej, to gospodarstwo rolne należy przyznać temu współwłaścicielowi, na którego wszyscy wyrażą zgodę, a w braku zgody – temu, który stale to gospodarstwo prowadzi lub stale w nim pracuje, chyba, że interes społeczno-gospodarczy przemawia za wyborem innego, dalej, temu, który daje najlepszą gwarancję jego należytego prowadzenia.

W myśl natomiast art. 214 § 3 i 4 k.c., na wniosek wszystkich współwłaścicieli, jak również w wypadku niewyrażenia zgody przez żadnego ze współwłaścicieli na przyznanie mu gospodarstwa, Sąd zarządzi sprzedaż gospodarstwa rolnego stosownie do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, tj. w drodze licytacji publicznej.

W niniejszej sprawie nie było zgody wszystkich współwłaścicieli na przyznanie całego gospodarstwa jednemu z nich. Wnioskodawczyni B. G. i uczestniczka postępowania Z. Ź. domagały się wydzielenia im w naturze części nieruchomości stanowiącej działkę gruntu o nr geod. (...). Uczestniczki E. G., I. O. i J. M. domagały się wyłącznie spłaty, nie wyraziły zgody na przyznanie im gospodarstwa. Natomiast uczestniczka T. P. ostatecznie oświadczyła, że w przypadku dokonania podziału gospodarstwa, nie wyraża ona zgody na przyznanie jej pozostałej jego części.

Wobec powyższego, rzeczą Sądu było ustalenie w pierwszej kolejności, stosownie do treści art. 213 k.c., czy podział przedmiotowego gospodarstwa rolnego nie będzie sprzeczny z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej.

Powołana na tą okoliczność biegła sądowa z zakresu rolnictwa, S. W., w sporządzonej na piśmie opinii stwierdziła jednoznacznie, że najlepszym rozwiązaniem jest pozostawienie gospodarstwa w całości, jednak w przypadku przedmiotowego gospodarstwa rolnego istnieją przesłanki do przeprowadzenia jego podziału, który to podział nie będzie pozostawał w sprzeczności z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej. Wskazała, że na gospodarstwie tym nie jest prowadzona działalność rolnicza - przez co należy rozumieć działalność wytwórczą w zakresie produkcji zwierzęcej i roślinnej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, szkółkarskiej, rybnej i innych – w wyniku której byłby osiągnięty dochód rolniczy o wartości ekonomicznej pozwalającej na utrzymanie użytkownika, jego rodziny oraz rozwój gospodarstwa, oraz która w wyniku podziału mogłaby ulec likwidacji, ograniczeniu lub zmniejszeniu. Dodała, że podział nie doprowadzi do wyłączenia tych gruntów z produkcji rolnej, nawet w przypadku nie prowadzenia

powstałych gospodarstw przez ich właścicieli, ponieważ grunty te leżą w kompleksie działek rolnych należących do innych rolników/posiadaczy, którym można by je np. wydzierżawić, użyczyć, a nawet sprzedać, co wpłynęłoby na powiększenie ich gospodarstw (k. 766-777).

W uzupełniającej opinii pisemnej – sporządzonej po przeprowadzeniu oględzin (k. 826-833) i opinii ustnej (k. 899-900), biegła S. W. jasno i rzeczowo odniosła się do zarzutów uczestniczki postępowania T. P., konsekwentnie podtrzymując swoje stanowisko. W oparciu o przeprowadzone oględziny biegła stwierdziła, że budynki gospodarcze (obora i stodoła) nie są wykorzystywane do prowadzenia produkcji rolnej. Stodoła jest obecnie wykorzystywana do przechowywania drewna opałowego, zgromadzonego do ogrzewania domu (co miało miejsce za życia matki spadkodawcy – A. S.) i resztek siana (zebranego jeszcze za życia spadkodawcy), zaś obora to obecnie składowisko różnych starych przedmiotów, w tym sprawnych i niesprawnych maszyn i narzędzi. Sprawne maszyny i narzędzia, z wyjątkiem ciągnika, nie są wykorzystywane, a te które stoją na podwórku obrosnięte są zeszłoroczną uschniętą trawą. Działki nr (...), tuż za polem uprawnym w stronę jeziora, na których znajdują się użytki zielone, to aktualnie teren podmokły z powodu niedrożnych urządzeń melioracyjnych (rowy melioracyjne zarośnięte, od dłuższego czasu nie konserwowane, zaniedbanie kilkuletnie), na łące są miejsca z uszkodzoną przez dziki darnią, liczne nie rozgarnięte kretowiska, zaschnięte zeszłoroczne trawy. Natomiast pole uprawne na działkach nr (...) (około 5,40 ha) przygotowane było w dacie oględzin pod zasiew trójskładnikowej mieszanki zbożowej, zaś pole uprawne na działce siedliskowej nr (...) pod uprawę ziemniaków. Ziemniaki, jak podała biegłej uczestniczka T. P., przeznaczone są na potrzeby własne i nie są przedmiotem sprzedaży. Natomiast w oparciu o dane uzyskane od uczestniczki T. P. o wielkości osiąganego plonu z mieszanki zbożowej, biegła ustaliła, że uprawa na przedmiotowym gruncie mieszanki zbożowej w 2016 roku była na granicy opłacalności z dopłatami, w 2017 roku przyniosła dochód 467,22 zł z dopłatami, a bez dopłat przyniosła stratę w wysokości 304,93 zł. Na rozprawie w dniu 17 sierpnia 2018 roku biegła podała, że wydzielone wnioskodawczyni i uczestnicze Z. Ż. działki mogą być przeznaczone tylko na cele rolne oraz, że przy zmniejszeniu ilości bydła i zwiększeniu wydajności pola uprawnego, możliwe jest prowadzenie na nich gospodarstwa rolnego.

W tym miejscu należy wskazać, że przesłuchany w charakterze świadka Z. O. zeznał, że w 2018 roku na prośbę uczestniczki T. P. przygotował pole uprawne na przedmiotowym gospodarstwie pod zasiew zboża, a następnie posiał na nim owies, by później móc zebrać słomę, która jest mu potrzebna dla hodowanych cieląt. Dodał, że rok wcześniej zasiał na tym polu kukurydzę, którą potem zebrał dla siebie (k. 898v).

Sąd dał wiarę powyższym zeznaniom świadka i w pełni podzielił opinię podstawową i opinie uzupełniające biegłej z zakresu rolnictwa. Biegła jasno i konkretnie wskazała przesłanki pozwalające na podział przedmiotowego gospodarstwa. Opinie spełniały stawiane im wymogi, odzwierciedlały staranność i wnikliwość w badaniu zleconego zagadnienia, odpowiadały w sposób wyczerpujący, stanowczy i zrozumiały na postawione pytania, a przytoczona na ich uzasadnienie argumentacja jest w ocenie Sądu w pełni przekonująca. Dlatego też Sąd oddalił wniosek dowodowy pełnomocnika uczestniczki postępowania T. P. zgłoszony na rozprawie w dniu 18 czerwca 2021 roku o dopuszczenie dowodu z kolejnej opinii uzupełniającej biegłej S. W., uznając, iż zmierzał on jedynie do przedłużenia postępowania. W ocenie Sądu zarzuty uczestniczki T. P. stanowiły jedynie niczym nie popartą polemikę ze stanowiskiem biegłej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości i ruchomości, celem wyceny przedmiotowego gospodarstwa rolnego, przy czym – zważywszy na fakt, iż wnioskodawczyni i uczestniczki wyraźnie oświadczyły, że nie kwestionują wartości ruchomości wymienionych w pkt od 7 do 18, wycenionych przy pierwszym rozpoznaniu sprawy przez biegłego sądowego A. N. (opinia podstawowa k. 225-242, opinia uzupełniająca k. 289-291) równowartości jednej sztuki bydła, a łączna ich wartość jest stosunkowo niewielka bo 6 205 zł, zaś zakwestionowana przez uczestniczkę T. P. została tylko wartość ciągnika i kombajnu – żeby nie generować zbędnych kosztów postępowania, Sąd wycenę przez biegłego ruchomości wchodzących w skład gospodarstwa ograniczył do ciągnika i kombajnu.

Biegła sądowa B. R. w sporządzonej na piśmie opinii stwierdziła, że wartość przedmiotowego gospodarstwa, z ograniczeniem ruchomości do ciągnika i kombajnu, wynosi łącznie 435 400 zł. W uzupełniającej opinii pisemnej (k.

1096-1099) i opinii ustnej (k. 1133v), biegła jasno i rzeczowo odniosła się do zarzutów uczestniczki postępowania T. P., konsekwentnie podtrzymując swoje stanowisko.

Sąd podzielił opinię podstawową i opinie uzupełniające biegłej B. R., albowiem są jasne i pełne, wyjaśniają wszystkie istotne okoliczności, a równocześnie są poparte wiedzą i doświadczeniem zawodowym biegłego. Dlatego też Sąd oddalił wniosek dowodowy pełnomocnika uczestniczki postępowania T. P. o zwolnienie biegłej z tajemnicy, aby mogła wskazać adresy nieruchomości wziętych do porównania, uznając, iż wniosek ten zmierzał jedynie do przedłużenia postępowania.

Wobec powyższego, wartość przedmiotowego gospodarstwa rolnego Sąd ustalił na kwotę 441 605 zł (6 205 zł + 435 400 zł).

Mając na uwadze wartość gospodarstwa i obowiązujące przepisy, Sąd polecił biegłemu sądowemu z zakresu geodezji wydzielenie – zgodnie z zasadami przy oznaczaniu nieruchomości w księgach wieczystych – dwóch działek gruntu z działki o nr (...), od strony działki o nr (...), odpowiadających wartościom udziałów w prawie własności gospodarstwa przypadających wnioskodawczyni B. G. i uczestniczce Z. Ż..

Biegły geodeta D. Ż. opracował na piśmie projekt podziału działki nr (...), zakładający wydzielenie trzech nowych działek:

- działki nr (...) o powierzchni 1,6811 ha, odpowiadającej udziałowi w prawie własności przedmiotowego gospodarstwa rolnego wynoszącemu 1/14 części,
- działki nr (...) o powierzchni 1,6811 ha, odpowiadającej udziałowi w prawie własności przedmiotowego gospodarstwa rolnego wynoszącemu 1/14 części,
- działki nr (...) o powierzchni 9,4678 ha.

Opinia biegłego geodety nie była kwestionowana przez uczestników postępowania i została podzielona przez Sąd. Jest to opinia jasna i pełna, w przejrzysty sposób wyjaśniająca przedstawiony w niej podział działki i dokonane wyliczenia.

Reasumując, mając na uwadze ww. przepisy i stanowiska uczestniczek postępowania, Sąd dokonał działu spadku po R. S. w ten sposób, że:

- nieruchomość stanowiącą działkę gruntu oznaczoną przez biegłego geodetę nr(...) przyznał wnioskodawczyni B. G.,
- nieruchomość stanowiącą działkę gruntu oznaczoną przez biegłego geodetę nr (...) przyznał uczestniczce postępowania Z. Ż.,

oraz zarządził sprzedaż w drodze licytacji publicznej gospodarstwa rolnego składającego się z nieruchomości stanowiącej działki gruntu o nr geod. (...), (...) i (...) opisanej w księdze wieczystej (...) i nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...) opisanej w księdze wieczystej (...) oraz z ruchomości wymienionych w pkt od 5 do 18.

Jednocześnie, w oparciu o przepis art. 625 k.p.c., Sąd ustalił, że wnioskodawczyni i uczestniczki postępowania otrzymają sumę uzyskaną ze sprzedaży, pozostałą po zaspokojeniu kosztów sprzedaży, stosownie do posiadanych przez nie udziałów w spadku, przy uwzględnieniu wartości składników otrzymanych w wyniku działu spadku przez wnioskodawczynię B. G., uczestniczkę Z. Ż. i uczestniczkę E. G..

Sąd ustalił, iż w skład spadku po R. S. nie wchodzi: sadzarka do ziemniaków, zgrabiarka, kosiarka talerzowa do trawy, siewnik ręczny do siania buraków, siewnik do zboża, wał do wałowania gleby, maszyna do szycia. Jak wynika ze stanowiska uczestniczek T. P. i I. O., zgrabiarka została skradziona za życia spadkodawcy, kosiarska talerzowa stanowi własność męża uczestniczki T. P., spadkodawca nie dysponował wałem do wałowania gleby, zaś maszyna do szycia stanowiła własność matki spadkodawcy A. S.. Przedstawiony dowód w postaci protokołu zebrania wiejskiego z dnia 21.01.1991r. i podjętej uchwały potwierdza, że w skład spadku po R. S. nie wchodzi sadzarka do ziemniaków. Nadto,

przesłuchani w sprawie świadkowie: A. K. - sołtys wsi O. i B. Ś. - była sołtys wsi O., zeznali, iż sprzęt rolniczy był we wcześniejszych czasach zakupywany także przez gminę. Na tej podstawie Sąd uznał za wiarygodne twierdzenia ww. uczestniczek, że w skład spadku nie wchodzi także siewnik do zboża. Sąd dał również wiarę uczestniczkom, że w skład spadku nie wchodzi wał do wałowania gleby, pożyczany okazjonalnie do prac przez spadkodawcę i maszyna do szycia.

Odnosząc się do wskazanego przez wnioskodawczynię inwentarza żywego, Sąd uznał, iż w skład spadku wchodzi wyłącznie równowartość jednej sztuki bydła, zgłoszonej do przemieszczenia przez uczestniczkę E. G.. Jak wynika z zeznań świadka A. S. - matki spadkodawcy, po śmierci spadkodawcy to A. S. zajmowała się hodowlą bydła i trzody chlewnej, część zwierząt została przez nią sprzedana, część z uwagi na chorobę została zabrana do utylizacji. Z kolei ze zgłoszenia bydła do przemieszczenia wynika, że w dniu 24 maja 2012 roku jedną sztukę bydła zgłosiła do przemieszczenia siostra spadkodawcy - uczestniczka E. G.. W tym stanie rzeczy Sąd uznał, iż w skład spadku wchodzi wyłącznie równowartość jednej sztuki bydła i kwotę tą przyznał w wyniku podziału uczestniczce E. G.. Co do pozostałego wymienionego we wniosku inwentarza, wnioskodawczyni nie wykazała, aby którakolwiek z zainteresowanych otrzymała go w naturze bądź w postaci równowartości pieniężnej.

Kwestią sporną w sprawie był także zgłoszony przez wnioskodawczynię wniosek o rozliczenie dopłat pobranych do działek gruntu przedmiotowego gospodarstwa przez uczestniczkę postępowania T. P. od daty otwarcia spadku.

W ocenie Sądu pobrane przez uczestniczkę T. P. dopłaty unijne nie stanowią pożytków z gospodarstwa rolnego w rozumieniu art. 207 k.c. i art. 53 § 2 k.c. Zgodnie z przepisem art. 53 § 2 k.c., pożytkami cywilnymi są dochody, które rzecz przynosi na podstawie stosunku prawnego.

Zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego oraz poprzednio obowiązującą ustawą z dnia 26 stycznia 2007 r. o płatnościach w ramach wsparcia bezpośredniego i z dnia 18 grudnia 2003 r. o płatnościach bezpośrednich do gruntów rolnych i oddzielnej płatności z tytułu cukru, prawo do płatności zostało uzależnione od posiadania gruntów rolnych, nie zaś od ich własności, przy spełnieniu dodatkowych określonych w ustawie warunków, w szczególności: utrzymywania gruntów w dobrej kulturze rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska i właściwej normy obszarowej. Sąd Okręgowy w Łomży w sprawie sygn. akt I Ca 221/15 w uzasadnieniu postanowienia z dnia 10 września 2015r. wskazał, iż „z uregulowań powyższych ustaw wynika, że przyznanie tzw. płatności unijnych zostało powiązane z osobą producenta rolnego i ukierunkowane na konkretny cel w oderwaniu od stosunku prawnego tego producenta do nieruchomości, brak jest zatem argumentów przemawiających za wnioskiem o potrzebie podzielenia się przez uprawnionego do płatności z inną osobą (osobami), która takich uprawnień nie ma. Podkreślenia wymaga także i to, że tzw. płatności unijne są należnością o charakterze administracyjnoprawnym, a nie cywilnoprawnym, a wydaje się, że intencją ustawodawcy, który zezwolił współwłaścicielom przy znoszeniu współwłasności na rozliczanie pożytków i przychodów (art. 207 k.c.) było rozliczanie pożytków i przychodów wynikających ze stosunków regulowanych przepisami prawa cywilnego. Ponadto z reguły w trybie art. 207 k.c. powinny być dochodzone tylko takie roszczenia, które przysługiwałyby współwłaścicielom od samego początku, tj. od chwili powstania pożytku czy przychodu, lecz których wcześniejsza realizacja doznała przeszkód natury faktycznej, w efekcie czego te pożytki i korzyści trafiły tylko do rąk jednego lub niektórych z nich. Nie jest natomiast dopuszczalne oparcie na tym przepisie żądania zmierzającego do pozyskania takiej należności, co do której tytuł w jej uzyskaniu przysługiwał tylko temu, kto ją pobrał. Dopłaty nie mogą być traktowane jako pożytki cywilne z tego względu, iż nie są one pochodną prawa własności nieruchomości rolnej, lecz są powiązane z osobą producenta rolnego, z prowadzeniem produkcji rolnej, do której nie wymaga się legitymowania własnością gospodarstwa rolnego.” (źródło: portal orzeczeń)

Sąd Rejonowy rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela zaprezentowane powyżej stanowisko Sądu Okręgowego. Stanowisko takie wyrażane jest także w orzecznictwie innych sądów (patrz: postanowienie Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 15 listopada 2010r., II Ca 731/10; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2011 r., II CSK 430/10, LEX nr 846560).

Jedynie na marginesie wskazać należy, iż wnioskodawczyni przyznała, że uczestniczka T. P. pobierała dopłaty unijne na potrzeby spadkowego gospodarstwa rolnego za zgodną zainteresowanych. Zaś uczestniczka E. G. podała, iż pobrane przez uczestniczkę T. P. dopłaty bezpośrednie do gruntów rolnych zostały przeznaczone na potrzeby przedmiotowego gospodarstwa, w tym na spłatę zadłużenia spadkodawcy wobec KRUS, o którym to zadłużeniu wszystkie uczestniczki postępowania dobrze wiedziały.

Uczestniczka postępowania T. P. wniosła ponadto o rozliczenie w ramach niniejszego postępowania poniesionych przez nią wydatków z tytułu: spłaty zadłużenia spadkodawcy wobec Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego KRUS PT w P., ubezpieczenia przedmiotowej nieruchomości rolnej, ubezpieczenia OC rolników za rok 2013/2014 oraz kosztów pogrzebu spadkodawcy.

W ocenie Sądu, mając na uwadze zasady współzycia społecznego w powiązaniu z faktem pobierania przez uczestniczkę dopłat unijnych do spadkowego gospodarstwa rolnego, pobrane przez uczestniczkę dopłaty winny być w pierwszej kolejności przeznaczone na spłatę zadłużenia spadkodawcy w KRUS, ubezpieczenie nieruchomości rolnej, ubezpieczenie OC rolników, a także na pokrycie kosztów pogrzebu.

Uwzględnieniu nie podlegało również żądanie uczestniczek T. P. i E. G. rozliczenia w niniejszym postępowaniu środków z wydatkowanych przez te uczestniczki na dojazdy z miejsca zamieszkania do spadkowego gospodarstwa (art. 207 k.c.).

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął w oparciu o przepis art. 520 § 2 k.p.c. oraz art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2005r., Nr 167, poz. 1398 ze zm.), uznając, iż ze względu na sporny charakter sprawy i rozbieżne interesy zainteresowani winni w równym stopniu partycypować w powstałych kosztach postępowania, które były niezbędne do wydania orzeczenia. W ocenie Sądu, strony postępowania winny ponieść koszty postępowania stosownie do udziałów w spadku, gdzie w przypadku uczestniczki postępowania T. P. udział ten wynosi 9/14, zaś w przypadku pozostałych stron postępowania jest to udział w wysokości 1/14. Należy wskazać, iż wnioskodawczyni B. G. tytułem części opłaty sądowej od wniosku oraz zaliczek na wynagrodzenie biegłych uiściła łączną kwotę 2 200 zł, Z. Ż. uiściła tytułem wydatków łączną kwotę 2 000 zł, E. G. łączną kwotę 1 200 zł, T. P. łączną kwotę 3 700 zł, I. O. łączną kwotę 900 zł, a J. M. łączną kwotę 610 zł (łączna kwota wydatków porytych z zaliczek uiszczonych przez strony postępowania to: 10 610 zł). Tym samym, udział T. P. w pokryciu w/w wydatków powinien wynieść 6 820,71 zł, zaś pozostałych stron postępowania po 757,86 zł. Z tego względu Sąd zasądził w punkcie VI. i VI. postanowienia stosowne kwoty, jakie z tego tytułu winna zapłacić T. P. na rzecz B. G., Z. Ż. i E. G., a także J. M. na rzecz uczestniczek postępowania I. O. i E. G.. Jednocześnie Sąd nakazał ściągnąć od B. G., Z. Ż., E. G., I. O. i J. M. na rzecz Skarbu Państwa kwoty po 942,05 zł oraz od T. P. kwotę 8 478,41 zł, tytułem brakujących zaliczek na wynagrodzenie biegłych, pokrytych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa (pkt. VIII i IX orzeczenia). Łączna kwota z tytułu wynagrodzenia biegłych pokryta tymczasowo przez Skarb Państwa wynosiła 12 689,64 zł, dodatkowo Sąd w w/w kwotach uwzględnił kwotę 500 zł, tytułem części nieuiszczonej opłaty sądowej od wniosku o dział spadku, który ostatecznie nie okazał się być zgodny, co łącznie daje kwotę 13 188,64 zł rozliczoną stosownie do udziałów stron.

O pozostałych kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.